

PREȚURI ȘI CONCURENȚĂ

EDITURA UNIVERSITARIA

Craiova, 2013

Prefață	9
Capitolul 1	11
FUNDAMENTELE TEORETICE ALE FORMĂRII PREȚURILOR ... 11	
1.1. Conceptul de preț.....	11
1.2. Modalități de abordare a problematicii prețurilor.....	16
1.3. Particularitățile deciziei de preț.....	19
1.4 . Funcțiile prețurilor.....	20
1.5. Tipuri de relații între prețuri.....	22
Capitolul 2	26
MECANISMUL DE FORMARE A PREȚURILOR ÎN ECONOMIA DE PIAȚĂ	26
2.1. Caracteristici și direcții de realizare a economiei de piață	26
2.2. Formarea prețurilor în economia concurențială contemporană	28
2.3. Formarea prețului pe piața cu concurență perfectă	33
2.4. Formarea prețului în condițiile pieței de monopol	37
2.5. Formarea prețurilor în cadrul concurenței imperfecte	39
2.6. Statul și prețurile în economia de piață	40
Capitolul 3	45
TEORIA SCHIMBULUI	45
3.1. Piața și concurența.....	45
3.2. Piața și prețul.....	51
3.2.1. Evaluarea cererii pieței	51
3.2.2. Strategiile de adaptare a prețurilor la cerințele pieței	55
3.2.3. Elasticitatea ofertei și cererii	57

Capitolul 4.....	62
STABILIREA PREȚURILOR PRIN METODA COSTURILOR	62
4.1. Costul de producție – element esențial în structura prețului de ofertă	62
4.2. Tipuri de costuri de revenire și metode de calcularea a lor ..	63
4.2.1. Costurile fixe și costurile variabile	64
4.2.2. Costul de revenire unitar global sau costul de revenire complet.....	65
4.2.3. Costul marginal sau costul adițional	69
4.3 . Analiza costului în orizontul scurt de timp	69
4.4. Sensurile costului	77
4.5 Profitul și marja comercială	84
4.5.1. Profitul - natura și formele lui. Includerea profitului în prețul produsului.....	84
4.5.2. Analiza pragului de rentabilitate	96
4.5.3. Marja comercială.....	103
4.6. Incidența TVA asupra structurii prețurilor.....	109
4.7. Stabilirea, actualizarea și adaptarea prețurilor de ofertă ...	122
Capitolul 5.....	128
PREȚURILE ÎN DIVERSE TIPURI DE ECONOMIE	128
5.1. Categori de prețuri	128
5.2. Forme de preț	134
5.2.1. Formele de preț din industrie	134
5.2.2. Formele de preț din agricultură	135
5.2.3. Alte forme de preț.....	136
5.3. Prețurile cu ridicata ale producătorilor sau importatorilor....	137
5.4. Formarea prețurilor de comercializare	139
5.5. Particularități ale formării prețurilor în unele domenii de activitate	141
5.5.1. Specificul formării prețurilor la produsele agricole	141
5.5.1.1. Necesitatea susținerii de către stat a nivelului prețurilor produselor agricole la producător	141

5.5.1.2. Modalități de intervenție a statului în domeniul prețurilor produselor agricole	143
5.5.1.3. Garantarea prețurilor producătorilor agricoli din România	146
5.5.2. Particularități ale formării prețurilor în construcții-montaj	147
5.5.2.1. Factorii care influențează formarea prețurilor lucrărilor de construcții-montaj	147
5.5.2.2. Prețurile folosite în construcții-montaj	150
5.5.3. Tarifele serviciilor	157
5.5.3.1. Conținutul tarifelor și factorii care condiționează nivelul lor.....	157
5.5.3.2. Particularități în formarea tarifelor	158
5.6. Liberalizarea prețurilor – trăsătură fundamentală a economiei de piață	164
Capitolul 6.....	169
METODE DE FUNDAMENTARE ȘI CORELARE A PREȚURILOR LA PRODUSELE NOI.....	169
6.1. Condiții de încadrare a mărfurilor în categoria produselor noi	169
6.2. Fundamentarea prețurilor prin corelare.....	171
6.2.1. Conceptul de corelare și caracteristicile produsului etalon	172
6.2.2. Metode de stabilire a prețurilor prin corelare	175
6.3. Alte metode de stabilire a prețurilor	193
Capitolul 7.....	198
SISTEMUL INFORMAȚIONAL AL PREȚURILOR ȘI TARIFELOR	198
7.1. Necesitatea și obiectivele sistemului informațional al prețurilor și tarifelor	198
7.2. Modalități de exprimare și calcul a indicilor	203

7.3. Tipurile fundamentale de indici ai prețurilor	205
7.4. Structura sistemului informațional al prețurilor și tarifelor ...	209
7.4.1 Subsistemul informațional al prețurilor cu ridicata ale produselor industriale	209
7.4.2. Subsistemul informațional al prețurilor de consum și tarifelor populației	211
7.4.3. Subsistemul informațional al prețurilor produselor agricole	215
Capitolul 8.....	217
PREȚURILE ÎN CIRCUITUL ECONOMIC INTERNAȚIONAL	217
8.1. Categoriile de prețuri practicate în cadrul schimburilor economice internaționale	217
8.1.1 Cotațiile la bursele internaționale de mărfuri	217
8.1.2. Prețurile de monopol	219
8.1.3. Alte categorii de prețuri mondiale	220
8.2. Metode de stabilire a prețurilor externe în valută	221
8.3. Prețurile în cadrul schimburilor economice internaționale ale țării noastre	229
8.3.1. Prețurile produselor exportate	230
8.3.2. Prețurile produselor importate	233
Capitolul 9.....	235
PREVIZIONAREA PREȚURILOR.....	235
9.1. Trăsăturile și obiectivele prognozei prețurilor.....	235
9.2. Metode utilizate în prognoza prețurilor	240
BIBLIOGRAFIE	247

MECANISMUL DE FORMARE A PREȚURILOR ÎN ECONOMIA DE PIAȚĂ

2.1. Caracteristici și direcții de realizare a economiei de piață

Pentru înțelegerea locului și rolului pe care-l deține sistemul prețurilor în perioada tranziției la economia liberalizată de piață și pe parcursul dezvoltării și consolidării acesteia, trebuie evidențiate o serie de **aspecte, care caracterizează** și diferențiază acest gen de economie de cea supercentralizată, și anume:

- a) suportul economic al economiei liberalizate îl constituie proprietatea privată, fiind necesar ca aceasta să devină predominantă;
- b) piața are rol decisiv în dirijarea și funcționarea economiei naționale, ea constituind principalul regulator al activității economice;
- c) economia națională este alcătuită în proporție covârșitoare din agenți economici autonomi;
- d) obiectivul principal urmărit de către agenții economici este maximizarea profitului, acesta constituind scopul final al tuturor deciziilor și acțiunilor lor;
- e) managementul și funcționarea agenților economici se realizează folosind preponderent anumite pârghii economice ca: preț, salarii, profit, credit, dobândă, investiții.

Proiectarea și implementarea sistemului economiei liberalizate este un proces cuprinzător, de o mare complexitate, care presupune un ansamblu de mutații profunde. Principalele **direcții de realizare** a acestui proces sunt, în sinteză, următoarele:

- privatizarea masivă a economiei naționale, în primul rând a proprietății;
- descentralizarea sistemului de management al economiei naționale și implementarea unui nou tip de management la nivelul agenților economici;
- instituirea unui sistem corespunzător de protecție socială a populației;
- formarea unei piețe a capitalurilor, precum și constituirea unei piețe a muncii;
- apelarea, în măsură sporită, la capitalul străin;
- remodelarea sistemului de impozite și taxe, concomitent cu restructurarea sistemului vamal;
- realizarea convertibilității leului;
- liberalizarea utilizării pârgurilor economice.

Piața reprezintă ansamblul mijloacelor de comunicare și de confruntare a vânzătorilor cu cumpărătorii, prin care aceștia, se informează mutual de ceea ce au de vânzare, de ceea ce au nevoie să cumpere și de prețul pe care urmează să-l ceară sau să-l propună, în vederea încheierii tranzacțiilor.

Cele două elemente importante ale pieței, respectiv oferta și cererea, se referă la circulația bunurilor de producție, care implică tranzacții între agenții economici și, la circulația bunurilor de consum, care se realizează prin prezența concretă pe piață a consumatorilor.

Economia modernă este întemeiată pe existența schimburilor libere. De aceea, la baza înțelegerii mecanismelor specifice ale acesteia stă problema fixării prețului fiecărei mărfi, respectiv capacitatea ei de a se schimba pe piață.

Formarea prețului depinde atât de condițiile impuse de vânzători, manifestate prin ofertă, cât și de cele ale cumpărătorilor, manifestate prin cerere.

Trăsăturile economiei de piață, din punct de vedere al modalității de formare a prețurilor sunt următoarele:

- a) dreptul exclusiv de proprietate asupra tuturor bunurilor;
- b) libera inițiativă în organizarea de activități de orice fel;
- c) garantarea de către stat a dreptului de a contracta;
- d) factorul de reglare a vieții economice îl constituie piața.

Protagoniștii vieții economice în economia de piață sunt întreprinzătorii, agenții economici liberi și particulari, care pot avea orice inițiativă economică.

Factorul determinant al evoluției vieții economice este concurența care generează o severă selecție și constituie motorul progresului. Imperativele care stau la baza formării prețurilor în cadrul economiei de piață sunt, îndeosebi, câștigul și raționalismul economic, în sensul că totul este bine gândit în vederea alegerii celor mai bune mijloace pentru atingerea scopului propus.

Economia de piață este veche. De la instaurarea producției de fabrică până la primul război mondial, aceasta a funcționat în regimul absolut liber, așa-zisa piață cu concurență perfectă. Apoi, apar factori externi pieței care îngăduiesc libera concurență, cum ar fi: marile firme, statul, ceea ce a condus la o piață cu concurență imperfectă. Aceasta este forma caracteristică a economiei de piață în țările avansate. Concurența imperfectă nu a înlăturat mecanismul pieței, l-a îngăduit doar, l-a influențat, dar a introdus mijloace performante mecanismului din trecut.

2.2. Formarea prețurilor în economia concurențială contemporană

Într-o accepțiune cuprinzătoare, mecanismul economic cuprinde ansamblul elementelor de reglare și autoreglare a vieții economice.

În funcție de preponderența elementelor ce-l alcătuiesc și de natura lor, **mecanismul economic** poate fi:

➤ **administrativ**, în care organizarea economică se realizează prin acțiuni ale factorului conștient de conducere, instrumentul de bază fiind planul imperativ, caracteristic pentru economiile centralizate;

➤ dacă preponderente sunt elementele de autoreglare provenite din funcționarea pieței, atunci mecanismul economic este **spontan**, de piață, forțele acestuia asigurând proporțiile și echilibrul economic independent.

Mecanismul economic viabil este acesta din urmă. El nu exclude însă, prezența elementelor de reglare care operează nu imperativ, decizional, ci într-o formulă liberă, indicativă, de organizare și conducere a vieții economice.

În cadrul acestui mecanism, prețurile constituie o componentă cu rol și funcții caracteristice.

În calitate lor de unitate de măsură bănească, a bunurilor și serviciilor, ele oferă informații pentru agenții economici cu privire la situația pieței, dezvăluind acestora ce trebuie și cât trebuie produs din fiecare bun sau serviciu.

Prețurile sunt nu numai un instrument al funcționării pieței, ci și consecințe ale acesteia. În procesul concurenței și sub acțiunea cererii și a ofertei, pe piață se delimitează nivelul prețului, care este unul al pieței, adică un preț de echilibru ce se formează prin intermediul pieței în care se confruntă voluntar ofertele cu cererile de bunuri și servicii. Acest mecanism de echilibrare a cererii și ofertei are loc sub acțiunea influențelor reciproce dintre agregatele economice implicate: cererea și oferta, pe de o parte, influențează prețul, iar acesta din urmă influențează cererea și oferta. Aceste interacțiuni reciproce se impun cu necesitate, acționează ca legi naturale, ce determină formarea prețurilor pentru oricare bun sau serviciu. **Formarea prețurilor este, deci, guvernată de anumite legități.**

Prima legitate arată influența cererii și ofertei asupra prețului:

prețul este efectul modificării raportului dintre cererea și oferta unui bun.

Pomind de la prețurile date, dacă cererea crește, iar oferta rămâne neschimbată, atunci prețurile cresc. Dacă crește oferta, cererea rămânând neschimbată, prețurile vor scade. Cererea și oferta pot avea și o influență opusă: să scadă cererea și să scadă și oferta, împrejurare în care prețurile vor avea și ele o evoluție diferită de cea prezentată anterior. În concluzie, evoluția cererii într-un sens sau altul determină la nivelul prețurilor, o evoluție de același sens, pe când evoluția ofertei conduce la o mișcare de sens invers în nivelul prețurilor: crește oferta, scade prețul; scade oferta, crește prețul.

A doua legitate arată influența prețurilor asupra cererii și ofertei: modificarea prețurilor unui bun devine cauza modificării cererii și ofertei aceluși bun. Atunci când prețul crește, cererea, ca tendință, se restrânge, adică vor fi mai puțini cei dispuși să cumpere și invers, la o creștere a prețului, oferta tinde să crească. În situația opusă, dacă prețurile scad, cererea de bunuri și servicii va crește, în schimb oferta se reduce, fiind puțini cei ce vor dori să vândă la un preț redus. Forma de acțiune a acestei legități este opusă celeilalte. În acest caz, prețul influențează cererea și oferta și are următoarea desfășurare: la o schimbare a nivelului prețului, într-un sens sau altul, cererea reacționează în mod direct proporțional. Cu totul alta este tendința ofertei care evoluează în același sens cu prețul.

A treia legitate arată că schimbul vânzare-cumpărare de bunuri și servicii are loc când cererea și oferta la un anumit bun coincid, ca mărime și tind spre echilibru. El mulțumește și producătorul și cumpărătorul și asigură efectuarea celor mai numeroase tranzacții.

A patra legitate se referă la interdependența prețurilor diferitelor bunuri: modificarea cererii, ofertei și prețului unui bun oarecare atrag după sine modificarea cererii, ofertei și prețului de piață la celelalte

bunuri. Relația este directă, pentru bunurile complementare și substituibile, precum și pentru bunurile și serviciile de producție ca elemente componente în producerea altor bunuri; ea reflectă solidaritatea prețurilor tuturor bunurilor de pe piață.

Mecanismul formării prețurilor în economia concurențială se află sub acțiunea conjugată a celor patru legități.

Oscilațiile la nivelul cererii și ofertei influențează prețul. Dacă cererea crește, vor crește și prețurile. Acestea, la rândul lor, vor determina pe mai mulți ofertanți să vândă și în acest fel, asistăm la o mai deplină satisfacere a cererii. Astfel, prin ajustări reciproce ale cererii și ofertei în procesul concurenței se ajunge la un moment când cererea și oferta sunt în echilibru, se identifică ca mărime. Acest moment sau nivel al raportului de identitate dintre cerere și ofertă dă tocmai mărimea prețului ce este acceptat de către toți cei ce participă la tranzacțiile de pe o anumită piață.

Mai interesantă este situația când oferta este scăzută: în acest caz prețurile sunt ridicate, producătorii, constatând că nu există cerere vor reduce prețul de vânzare, se vor găsi cumpărători mai mulți, oferta va scăde, cererea va crește și, pe o cale ocolită se va ajunge tot la situațiile prezentate, adică la realizarea spontană a echilibrului dintre cerere și ofertă.

Pe o anumită piață, pentru un anumit bun sau serviciu, sub acțiunea legilor cererii și ofertei se ajunge la o situație sau un anumit punct în care acestea sunt în echilibru, stabilind nivelul prețului. Acest preț este unic pentru aceeași marfă pe întreaga piață.

Interacțiunea dintre cerere, ofertă și prețuri poate fi reprezentată grafic ca în figura 2.1.

La un preț egal cu OC nu există vânzări.

Dacă prețul scade, atunci se vor găsi cumpărători, iar cantitatea vândută va fi mai mare.

Nivelul prețului de echilibru este dat de punctul L în care se intersectează cererea și oferta.

OP-nivelul prețului

de echilibru la

care se vinde cantitatea

OM din produsul Q

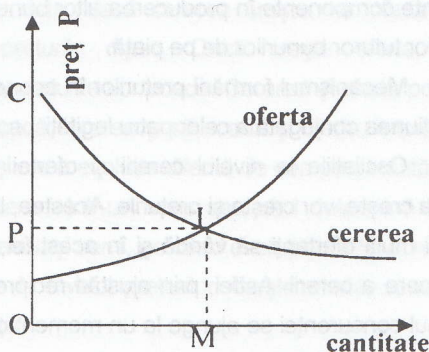

Fig. 2.1. Modelul de interacțiune între cerere, ofertă, preț

Formarea prețului de echilibru este consecința schimbărilor în nivelul prețului, respectiv a cererii și a ofertei, în timp ce toate celelalte condiții rămân neschimbate; se face abstracție de influența celorlalți factori.

Această situație este caracteristică concurenței pure, perfecte. Este o formă în care prețurile ce se fixează pe piață nu pot fi alese liber de producători sau consumatori, ei trebuind să le accepte; ceea ce pot agenții economici să aleagă sunt cantitățile pe care le vor vinde (cumpăra) la prețul curent al pieței.

În realitate, concurența perfectă nu există. Dar, formarea prețului de echilibru pe piață are caracter logic și prețurile rezultate din funcționarea acestui mecanism sunt prețuri libere.

Cele patru legi prezentate acționează și explică formarea prețurilor pe piață. Prima lege acționează invariabil pe orice piață și oricând.